

Charles Baudelaire

ROŽE ZLA

prevedla Marija Javoršek
Cankarjeva založba
Ljubljana, 2004

Navzgor

Nad ribniki in nad gozdovi, nad gorami
in nad dolinami, oblaki, preko morij,
tam onstran sonca, daleč onstran vseh obzorij
in dalje, onkraj zvezdnih sfer, za njih mejami

ti, duh moj, plavaš spretno, brez težav, lahnó
in kot plavalec dober, ki ga val omamlja,
si utiraš pot veselo čez morjá brezdanja
z možato in doslej nesluteno slastjo.

Odleti daleč stran od kužnih izparin,
očisti naj te zrak oddaljenih vrhov
in naj odžeja te, kot čist napoj bogov,
sij ognja, ki ožarja jasnosti daljin!

Je srečen, kdor požene se s perutjo čilo
v pokrajine vse vedre, jasne in sijoče
tja daleč od tegob, stran od bridkosti žgoče,
stran od tegá, kar bivanje mu je težilo!

Ta, čigar mislim, kot škrjančkom pod nebó,
ob jutrih dvigniti svobodno se posreči,
ta, kdor svet zviška zre, razume prav lahko
vso govorico rož in vseh stvari molčečih.

Ujemanja

Narava je svetišče, ki v njem stèbri živi
besede zmedene nam včasih govoré;
v človeka, ki tam skozi gozd simbolov gre,
upirajo se njih pogledi zaupljivi.

Kot se spoje odmevi dolgi iz daljave
v globoko, mračno in tajinstveno sozvočje,
prostrano kot jasnina širna in kot noč je,
tako ujemó se barve, zvoki in vonjave.

So vonji kakor polt otroška nežni, sveži
kot log zeleni in kot oboa so mili,
zagatni drugi, zmagoviti so in težji,

ki, neustavljivi, radi vse bi prepojili,
kot je vonjava ambre, mošusa, kadila,
ki naj zanos duha in čutov bi slavila.

V

Kako se rad spominjam tistih golih vekov,
ko Febus je zlatil z veseljem stas človekov.
Takrat možjé, žené so uživali vse dni
sproščeno, brez zadreg, laži in brez skrbi,
ljubeče je postave božalo nebo,
uživalo jim v zdravju žlahtno je telo.
Tedaj s plodovi radodarni se Kibeli
sinovi njeni niso težko breme zdeli,
volkulja dobrosrčna je prav vse ljubila,
vesolje iz svojih temnih sescev je dojila.
Pravico imel tedaj je človek, čvrst in zal,
ponosen biti, da je lepoticam kralj;
sadovi zdravi kože nepoškodovane
vabili s čvrstim mesom so: Ugrizni vame!

Če pesnik rad opisal bi v današnjih dneh
naravno veličino, kjer je na očeh
golota mož današnjih, goli stas žena,
temačni hlad bi hitro mu objel duha
pred to podobo mračno, ki je prav grozljiva!
Kup spak, ki solze za oblekami preлива!
Pohabljeni in smešni trupi, mask ste vredni!
Zverženci napihnjene, vi suhci bedni,
ki bog Koristi vklenil vas, otroke svoje,
neizprosen je že v zibki v bronaste povoje.
In ženske ve – gorje! s kot sveča bledim licem,
ki gloda, hrani vas razvrat, in ve, device,
ki greh vas, dedovan po materi, teži,
telesa vam ostudnost plodnosti kazí!

Mi, narodi pokvarjeni, v resnici imamo
lepoto, starim ljudstvom še povsem neznanó:
obraz, vse razžrte od razjed srca,
in medlost, ki za lepo nam menda velja;
te izmišljije naše muze zapoznele
v bolehnih narodih kljub vsemu so spočele
češčenje in globoko klanjanje mladosti,
mladosti sveti z milim videzom preprostim,
očesa bistrega kot voda je rečice
in ki čez vse razsipa, brez skrbi kot ptice,
kot rože in kot sinjega neba širjave,
toplino svojo, svoje pesmi in vonjave!

Hvalnica lepoti

Prihajaš iz prepada, iz globin neba,
Lepota? Tvoj pogled peklenski, rajski hkrati
poraja dobra zdaj, zdaj spet dejanja zla;
primera z vinom mogla zate bi veljati.

V očesu ti blesti zahoda, zore soj,
viharnega večera vonj razširjaš vroč,
so tvoja usta vrč, poljub bogov napoj,
otroka z njim hrabriš, junaku jemlješ moč.

Prihajaš iz črnih brezen ali z daljnih zvezd?
Kot pes sledi povsod usoda ti pokorna;
na slepo seješ radost, smrt ali boleost,
ti vladaš vsem, za nič pa nisi odgovorna.

Prek mrtvih greš, Lepota, se iz njih norčuješ;
Gnus ni draguljev tvojih najmanj očarljiv;
Umor, obeskov tvojih najbolj dopadljiv,
ti ljubko čez ponosni trebuh poplesuje.

Privabiš veščo zaslepljeno, plamenica;
ko vname se, ti reče: Blažena, luč lepa!
Ljubimec, ves drhteč nad svojo lepotico,
kot živ mrlič je, ki gomile se oklepa.

Z neba, iz pekla prihajaš - kaj le mar mi to,
Lepota! silni stvor, preprost in ves strašan,
če tvoj smehljaj, pogled mi, noga vhod odpro
v Neskončnost, ki jo ljubim, a je ne poznam?

Te Satan, Bog pošilja? Angel si, Sirena?
Kaj mar mi, če le, vila žametnih oči,
kraljica moja, blišč, vonjava dragocena! -
vesolje lepšaš mi in lajšaš moje dni!

Eksotičen vonj

V jeseni topli, ko zvečer zaprem oči,
gorkoto tvojih prsi uživam, ki dehtijo,
obale srečne se mi pred očmi vrstijo,
kjer ogenj sonca monotonega žari;

lenoben otok, kjer narava dobrotljiva
roditi sočen sad neznanim da drevesom,
vsak mož postavlja z vitkim, krepkim se telesom,
kjer žensk odkrit pogled začudenje izziva.

Vonjava tvoja vodi me v čarobne kraje,
v pristanu cel gozd jamborov se, jader maje,
ki so jih valovanja morij utrudila,

medtem ko tamarind zelenih omamljiva
vonjava, ki nosnice mi je opojila,
se v moji duši s pesmijo mornarjev zliva.

Duhovna zora

Ko k razuzdancem vstopi, zori belo-rdeči
sledí Vzor, ki prebujajo kljuvanje vesti,
s posegom maščevalne tajne se zbudi
v dotlej omamljeni živali angel speči.

Duhovnega obzorja nedosežnost sinja
človeka, ki, potr, trpi in ki še sanja,
privlači kot globina brezna vsa brezdanja.
Tako, o čisto, jasno bitje, o boginja,

nad smodom razvalin brezumnega razvrata
spomin mi nate, ki vse lepši se mi zdi,
brez konca pleše pred strmečimi očmi.

Sveč plamen počrnila sonca luč je zlata;
takó, blesteča duša, meni tvoj privid
kot sonce neumrljivo zdi se zmagovit.

Harmonija večera

Že bliža se nam čas, ko, ves drhteč, pod večer
vsak cvet na stebelu kot kadilnica dehti,
ples zvokov in vonjav v večeru se vrti;
o, tožni valček in omotice medleče!

Vsak cvet na stebelu kot kadilnica dehti;
kot mučeno srce glas violin trepeče;
o, tožni valček in omotice medleče!
Nebo otožno lépo kot oltar se zdi.

Kot mučeno srce glas violin trepeče,
srce, ki nežno, milo, črni nič mrzí!
Nebo otožno lépo kot oltar se zdi;
utopílo sonce se v megláh krvi je rdeče.

Srce, ki nežno, milo, črni nič mrzi,
zdaj zbira vse sledí minule svetle sreče!
Utopilo sonce se v megláh krvi je rdeče ...
Spomin tvoj kot monštranca v meni se blešči!

Njej, ki je mimo šla

Oglušujoč krog mene cesta je bučala;
visoka, vitka, vsa v črnini, žalost sama
je mimo šla, z bleščече belo roko dama
si rob je dolgih kril gredoč pridrževala,

vs a gibčna, žlahtna, z gležnji kot da so izklesani.
Kot norec ves otrpel sem iz očesa pil,
ki sivo je kot oblak nevihtni siv,
užitek, ki ubija, nežnost, ki omami.

Preblisk ... in potlej noč! - Lepota bežna ti,
ki me je tvoj pogled prerodil prav do dna,
ne bom te videl prej kot šele v večnosti?

Drugod? Kje daleč stran? Nikoli več morda!
Kam grem, tega ne veš, in jaz ne vem, kam greš,
o ti, ki bi bil ljubil te, ti, ki to veš!

Dragulji

Preljuba gola je bila in si nadela,
ker me pozna, samó dragulje je zvenčече;
v bogatem lišpu se je zmagoslavna zdela,
prav taka kakor sužnje Mavrov v dnevih sreče.

Ko posmehljivo poplesuje in pozvanja
ta svet kovin in dragih kamnov, ki ves sije,
v ekstazo spravlja in do blaznosti omamlja
me stvar, v kateri zvočnost se s svetlobo zlije.

Tako ležala je in se ljubiti dala.
Ko od ugodja z zglavja divana smehlja se
ljubezni mili in globoki, ki me gnala
je k njej, kot proti bregu žene val morjá se,

strmela vame je kot tigrice ukročena,
zasanjano preskušala je položaje;
naivnost njena, s poželjivostjo spojena,
nov čar spremembam njenim vselej novim daje.

In njene roke, noge, stegna, boki njeni
kot vrat labodji valujoči, oljno gladki
pred jasnovidnimi pogledi kar drse mi;
njen trebuh, prsi - moje trte grozdi sladki

so bolj kot padli angeli se mi laskali,
da bi spokojnost moja duša izgubila
in da bi jo s kristalne skale spet pregnali,
kjer bi, osamljena in mirna, se spočila.

Se zdelo mi je, kot bi v novo risbo zvaril
kdo stas mladeniča z Antiope postavo,
s širino njenih bokov tanki stas poudaril.
Ličilo polt ji lepšalo je zlatorjavo.

- In ko svetilka ugaša, končno v smrt se vda,
kamin zdaj sobo razsvetljuje še samo
in vsakič, ko žerjavica v njem vzplapola,
oblje kožo barve jantarne s krvjo!

Charles Baudelaire

SPLEEN

prevedel Marko Crnkovič
Cankarjeva založba
Ljubljana, 1992

Bliski X

Našel sem definicijo Lepega, svojega Lepega. To
je nekaj žarečega in žalostnega, nekaj nejasnega,
kar odpira pot domnevam. Naj torej svoje ideje
apliciram na nek čutno nazoren predmet, na primer
na tistega, ki je v družbi najbolj zanimiv - na ženski
obraz. Zapeljiva, lepa glava, ženska seveda, je glava,

ki - na nekakšen konfuzen način - vzbuja sanje
o nasladi in žalosti obenem, in ki vsebuje idejo
melanholije in utrujenosti, celo že prenasičenosti, ali
pa nekaj nasprotnega, se pravi žar, željo po življenju,
povezano z vedno blažjo zagrenjenostjo, za katero
se zdi, da izvira iz neke prikrajšanosti ali iz obupa.
Tudi skrivnost, obžalovanje sta značilnosti Lepega.

Za lepo moško glavo ni nujno, da vsebuje -
kvečjemu v očeh ženske, v očeh moškega pa ne - to
idejo naslade, ki je na ženskem obrazu toliko bolj
privlačno izzivalna, kolikor je ta obraz nasploh bolj
melanholičen. Toda tudi v podobi te glave bo nekaj
žarečega in žalostnega: duhovne potrebe, v temo
odrinjene ambicije, ideja neke grozeče, neizživete
moči, včasih ideja maščevalne brezčutnosti (v zvezi s
to temo seveda ne smemo zanemariti idealnega tipa
dandyja), včasih spet - in to je ena najzanimivejših
značilnosti Lepega - skrivnost, nazadnje (koliko
poguma je treba za priznanje, kako zelo modernega
se čutim glede vprašanj estetike!) pa tudi *Nesreča*.
Nočem sicer trditi, da je Veselje nezdružljivo z
Lepoto, vendar kljub temu mislim, da je eno njenih
najvulgarnejših izrazov; po drugi strani pa je
Melanholija njena tako odlična in tako prepričljiva
spremljevalka, da si ne morem predstavljati (so moji
možgani začarano ogledalo?) nobenega tipa Lepote,
v kateri ne bi bilo *Nesreče*. In ker gradim na teh
idejah - ker sem od njih obseden, bi rekel kdo drug
- je torej jasno, da bi težko prišel do drugačnega
zaključka, kot da je najpopolnejši tip moške Lepote
Satan - v Miltonovi maniri.